

สืบสานวัฒนธรรมไทลื้อ

**กองการศึกษา
เทศบาลเมืองเขลางค์นคร**

ประวัติการเคลื่อน ย้ายและที่อยู่ปัจจุบัน

ชาวไทลื้อตั้งถิ่นฐานอยู่ที่
แคว้นสิบสองปันนา
ทางตอนใต้ของประเทศจีน
มีเมืองเชียงรุ่ง
เป็นเมืองหลวง
นิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ตาม
ที่ราบลุ่มแม่น้ำ
มีประวัติการเคลื่อนย้ายและ
กระจายตัวไปในรัฐฉาน
ประเทศเมียนมาร์

ประวัติการเคลื่อนย้าย และที่อยู่ปัจจุบัน (ต่อ)

เรียกชื่อตามเมืองที่อยู่อาศัย
เช่น ลื้อเชียงตุง
ลื้อเมืองยอง
ส่วนการอพยพครั้งสำคัญ
ของชาวไทลื้อสู่ล้านนา
เป็นการกวาดต้อนผู้คน
จากสิบสองปันนา
เมืองเชียงตุง เมืองยอง
ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๔

ประวัติการเคลื่อนย้าย และที่อยู่ปัจจุบัน (ต่อ)

ในเขตจังหวัดเชียงใหม่
ลำพูน ลำปาง
หรือเรียกว่า
ยุคเก็บผักใส่ช่าเก็บข้าวใส่เมือง
ต่อมาพบว่ามีการ
เคลื่อนย้ายผู้คนตามมา
เพื่อทำการค้าขาย
ติดตามญาติพี่น้อง
หาแหล่งที่ทำกินใหม่

ประวัติการเคลื่อนย้าย และที่อยู่ปัจจุบัน (ต่อ)

ในปัจจุบันมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ
กระจายตัวอยู่ในเขต
จังหวัดแพร่ เชียงราย เชียงใหม่
น่าน ลำปาง พะเยา และลำพูน
และภาคเหนือของประเทศไทย
เมื่อย้ายมาตั้งถิ่นฐาน
ตามที่ต่าง ๆ ชาวไทลื้อก็มีการ
ปรับตัวเข้ากับท้องถิ่น
ได้อย่างกลมกลืน

ประวัติการเคลื่อนย้าย และที่อยู่ปัจจุบัน (ต่อ)

โดยเฉพาะในส่วนบ้านเรือน
ที่อยู่อาศัย แต่เดิมนิยมสร้าง
เป็นเรือนไม้ยกพื้นสูง
หลังคาขนาดใหญ่
ลาดเอียงคลุมลงมา
จนถึงฝาเรือน

ประวัติการเคลื่อนย้าย และที่อยู่ปัจจุบัน (ต่อ)

เมื่อชาวไทลื้อย้ายถิ่นฐาน
เข้ามาจึงมีการสร้างเรือน
แบบหลังคาสองจั่ว
ตามแบบเรือนไทย
และมีหน้าต่างเรือนมากขึ้น
เพื่อให้ถ่ายเทอากาศ

ประวัติการเคลื่อนย้าย และที่อยู่ปัจจุบัน (ต่อ)

ชาวไทลื้อมักประกอบอาชีพ
เกษตรกรรมเป็นหลัก
ว่างเว้นจากการเกษตร
จึงนิยมทอผ้าเพื่อไว้ใช้สอย
และถวายเป็นพุทธบูชา
ถึงแม้ว่าถิ่นฐานของชาวไทลื้อ
จะกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป
แต่การดำรงชีวิตของกลุ่มไทลื้อ
ทุกแห่งจะมีความคล้ายคลึงกัน

ประวัติการเคลื่อนย้าย และที่อยู่ปัจจุบัน (ต่อ)

เนื่องจากมีพื้นฐาน
ทางวัฒนธรรมที่เหมือนกัน
ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจาก
ภาษาการแต่งกาย
อาหาร ประเพณี และความเชื่อ
ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ศาสนา และ ความเชื่อ

ชาวไทลื้อนับถือพุทธศาสนา
ร่วมกับความเชื่อเรื่องผี
โดยเฉพาะผีบ้าน
ผีเรือน ผีเจ้านาย ผีอารักษ์
ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมก่อน
การนับถือพุทธศาสนา
ต่อมาได้ผสมผสาน
ความเชื่อระหว่าง
พุทธศาสนาและการนับถือผี

ศาสนา และ ความเชื่อ

เช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น
ในล้านนา ดังปรากฏ
ในงานประเพณีต่างๆ
พิธีกรรมสำคัญในท้องถิ่น
ทั้งพุทธศาสนา
และการเลี้ยงผี

 ไทลื้อ

การแต่งกาย ของชาวไทลื้อ

การแต่งกาย

หญิงสาวชาวไทลื้อมีฝีมือ
ด้านการทอผ้าเป็นอย่างยิ่ง
เพราะได้รับการฝึกฝนมาจากแม่
และญาติพี่น้องฝ่ายหญิง
การออกแบบสร้างสรรค์
ผ้าทอไทลื้อ ถือได้ว่าเป็นความ
วิจิตรพิสดาร โดยสามารถ
ทำเป็นลวดลายต่างๆ ได้ด้วย
เทคนิคการจก การขีด
และเกาะล้วง

🇹🇭 ไทลื้อ

การแต่งกาย ของชาวไทลื้อ/ต๋อ

การแต่งกาย

เช่น ลายนาค ลายหงส์ เป็นต้น
ผ้าทอที่ทำขึ้นนั้นใช้สำหรับ
เป็นเครื่องนุ่งห่มของคน
ในครอบครัว รวมถึงเป็น
เครื่องใช้จำพวกที่นอน หมอน
ผ้าห่ม ฯลฯ ทั้งนี้ หากต้องการ
ทำบุญก็จะทอตุ๊ก หรือผ้าที่ใช้ใน
พุทธศาสนาถวายที่วัด สร้างกุศล
ให้ผู้หญิงแทนการบวชพระ

 ไทลื้อ

การแต่งกาย ของชาวไทลื้อ/ต๋อ

การแต่งกาย ชาย

ผู้ชาย สวมเสื้อคล้าย
เสื้อหม้อห้อม ลักษณะเป็น
เสื้อแขนยาวสีดำ หรือสีคราม
บางตัวอาจมีเอวลอย
แขนเสื้อขลิบด้วยแถบผ้า
สีต่าง ๆ มีฝืนผ้าต่อจากสายหน้า
ป้ายมาติดกระดุมเงินบริเวณ
ไหล่รักแร้ และเอว
กางเกงเป็นกางเกงก้นลึก
เรียกว่า “เต๋อ ๓ ดูก”

 ไทลื้อ

การแต่งกาย ของชาวไทลื้อ/ต๋อ

การแต่งกาย ชาย

สีเสื้อผ้าของผู้ชายไทลื้อ
ส่วนใหญ่จะเป็นสีเทา สีดำ
ถ้ามีงานบุญจะใส่สีขาว
หรือสีดำ ผ้าขาวม้าคาดพุง
ผ้าโพกศีรษะด้วยผ้า
สีน้ำตาล สีขาว สีดำ

 ไทลื้อ

การแต่งกาย ของชาวไทลื้อ/ต๋อ

การแต่งกาย หญิง

ผู้หญิง สวมเสื้อที่มีลักษณะ
เฉพาะเรียกว่าเสื้อปิด
แขนยาวตัดเสื้อเข้ารูป
เอวลอยมีสายหน้าเฉียง
ผูกติดกันด้วยด้ายพัน
หรือแถบผ้าเล็ก ๆ ที่มุมซ้าย
หรือขวาของลำตัว
ชายเสื้อนิยมยกลอยขึ้น
ทั้งสองข้าง

การแต่งกาย ของชาวไทลื้อ/ต๋อ

การแต่งกาย หญิง

สาบเสื้อขลิบด้วยแถบผ้า
สีต่าง ๆ ประดับด้วยกระดุมเม็ด
เล็กเรียงกัน สวมชั้นไทลื้อ
มีลวดลายกลางตัวชั้น
ส่วนหัวชั้นเป็นผ้าฝ้ายสีดำ
หรือสีน้ำตาล ขาว
ส่วนตีนชั้นเป็นผ้าพื้นสีดำ
สีเสื้อผ้าของผู้หญิงไทลื้อ
จะใช้ในโอกาสที่แตกต่างกัน
ออกไป เช่น ถ้ามีงานบุญจะใส่
เสื้อปิดสีขาว
โพกหัวด้วยผ้าสีขาว
ส่วนเสื้อผ้าสีดำจะสวมใส่ในงาน
ประเพณีหรืองานแต่งงาน

📺 ไทลื้อ

ภาษาไทลื้อ

ภาษา

ชาวไทลื้อมีภาษาพูด และ
ภาษาเขียนเป็นของตัวเอง
เช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ
ภาษาไทลื้อจัดอยู่ในกลุ่ม
ภาษาตระกูลไท(ไต)
ลักษณะเด่นของภาษาไทลื้อ
คือการเปลี่ยนแปลงเสียงสระ
ภายในคำโดยการเปลี่ยน
ระดับของลิ้น

🇹🇭 ไทลื้อ

ภาษาไทลื้อ/ต๋อ

ภาษา

ภาษาพูดของชาวไทลื้อนั้น
เสียงบางเสียงจะแตกต่างกันไป
จากภาษาไทย เช่น
สระเอี้ย เป็น เอ
เช่น เมี้ย เป็น เม
สระอ้าว เป็น โอ
เช่น ผ้าว เป็น โฟ
สระเอื้อ เป็น เออ
เช่น เกลื้อ เป็น เกอ

🇹🇭 ไทลื้อ

ภาษาไทลื้อ/ต๋อ

ภาษา

เสียงวรรณยุกต์ของไทลื้อ
มี 6 เสียง เหมือนภาษาไทยวน
แต่มีลักษณะแตกต่างกันไป
คำศัพท์ที่ใช้ในภาษาไทลื้อ
มักเป็นภาษาถิ่นตระกูลไท
หรือ คำศัพท์ไทดั้งเดิม
เป็นส่วนใหญ่
ไม่มีความหมายซับซ้อนมากนัก

อาหาร

ชาวไทลื้อเป็นกลุ่มชาติพันธุ์
ที่ทานข้าวเหนียวเป็นหลัก เช่น
เดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ
อาหารที่นิยมรับประทาน
มักจะเป็นแกงผัก ประกอบจาก
ผักหรือพืชพรรณธรรมชาติ
หรืออาหารที่หาได้ง่าย เช่น
เห็ด หน่อไม้ ไข่มดแดง
สาหร่ายน้ำจืด

อาหาร

ส่วนพืชผักสวนครัวทั่วไป
มักจะปลูกตามช่อบ้าน
ใช้พริกแกงเป็นเครื่องปรุงหลัก
ประกอบด้วย พริก ตะไคร้ หอม
กระเทียม ปลาร้า
หากเป็นอาหารประเภทหน่อไม้
จะใส่น้ำปูลงไปด้วย เช่น
ยำหน่อไม้ แกงหน่อไม้ เป็นต้น

“แอ่งแอะ”

“แอ่งแอะ” เป็นอาหารของชาวไทลื้อทำมาจากใบพืชชนิดหนึ่ง เป็นพืชล้มลุก มีลำต้นเป็นเถาเป็นเครือ หัวอยู่ใต้ดิน ใบมีรูปร่างคล้ายใบโพธิ์ ใต้อับมีขนอ่อนๆ จะเจริญเติบโตในฤดูฝน ตั้งแต่ต้นฤดูหนาว แอ่งแอะ เป็นพืชสมุนไพร แก้อ่อนในกระหายน้ำ เป็นยาระบายได้ดี

“แอ่งแฉะ”

“แอ่งแฉะ” แอ่งแฉะนำมา
เป็นอาหารโดยการนำส่วนใบ
มาตำผสมน้ำเล็กน้อย
แล้วคั้นกรองเอากากทิ้ง
นำมาใส่ภาชนะที่ทิ้งไว้หนึ่งคืน
ก็จะจับตัวกันเป็นก้อน
คล้ายเยลลี่ เมื่อจะรับประทาน
ก็นำมาปรุงใส่พริกป่น
เกลือป่น ปลาแห้งป่น
ถั่วลิสงป่น

“แองแอะ”

ปรุงให้มีรสเปรี้ยว
ด้วยน้ำมะนาว หรือมะกอกสุก
แองแอะเป็นอาหารดั้งเดิม
ของชาวไทลื้อ
รับประทานเป็นกับข้าว
หรือ เป็นอาหารว่างก็ได้

“น้ำปู หรือ น้ำปู”

“น้ำปู หรือน้ำปู”
เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น
เป็นการถนอมอาหารที่เก็บไว้
กินได้นาน ทำมาจากปูนา
มีลักษณะเป็นครีมข้น ๆ
เหนียวๆ สีดำคล้ำ นำมาปรุง
เป็นอาหาร โดยการปิ้งพริกหนุ่ม
โขลกรวมกับกระเทียม และ
ตะไคร้ แล้วนำน้ำปู ลงคลุกเคล้า
เรียกว่า “น้ำพริกน้ำปู”

“น้ำปู
หรือ
น้ำปู๋”

ใช้จิ้มหน่อไม้หรือผักต่าง ๆ
และยังนำมาใส่เพิ่มรสชาติ
ให้กับอาหารประเภทต่าง ๆ ได้
เช่น ใช้ปรุงแกงหน่อไม้
ยำหน่อไม้ ส้มมะเขือ ตำเตา
ตำมะม่วงตำส้มโอ ตำมะขาม
น้ำปูเป็นอาหารเอกลักษณ์
เฉพาะของชาวไทลื้อ

ประเพณี และ วัฒนธรรม

ชาวไทลื้อได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในล้านนมายาวนาน ทำให้เกิดการผสมผสานด้านวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน แต่ชาวไทลื้อยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี พิธีกรรมของชาวไทลื้อ เป็นพิธีเลี้ยงผีอารักษ์เรียกว่าเข้าทำหรือเข้ากรรม

**ประเพณี
และ
วัฒนธรรม**

มีตั้งแต่กำเขื่อน หรือกรรมเรือน
ไปจนถึงกำเมือง หรือ
กรรมเมือง ชาวไทลื้อ
ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์
สืบสานงานประเพณี
ในแต่ละพื้นที่ เช่น งานจุลกฐิน
ตำบลศรีดอนชัย
อำเภอเชียงของ การรวบรวม
เครือข่ายไทลื้อจาก 12 อำเภอ

เครื่องข่าย

ได้แก่ ลำพูน เชียงใหม่ น่าน และเชียงราย เครื่องข่ายไทลื้อ ของแต่ละพื้นที่มีความเชื่อมโยง รวมตัวกันเมื่อจัดกิจกรรมหรือ การจัดงานเพื่อสืบสานประเพณี ของชาวไทลื้อ

เครือข่าย

กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ
จะเชิญกลุ่มเครือข่ายจากจังหวัด
เชียงใหม่ จังหวัดแพร่
จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน
จังหวัดลำปาง
จังหวัดลำพูน
และจังหวัดพะเยา
มาร่วมงาน

กองการศึกษา
เทศบาลเมืองเขลางค์นคร

